

MIN FØRSTE PLADS SOM NYKONFIRMERET

*Hans Peder Plougstrup er født i Ølgod sogn 29. april 1882 som søn af N. P. Nielsen Plougstrup og hustru. Som 8-årig kom han ud at tjene som hyrdedreng og tjente derefter hver sommer, til han blev konfirmeret, da fik han helårspladser, indtil han 1912 giftede sig med *Kristine Hvistendahl Pedersen* fra No og overtog et husmandssted i *Urup*, Grindsted sogn. Han opdyrkede hede og forsynede ejendommen med nye bygninger, ligesom han også virkede stærkt for husmandsbevægelsen, men i den hårde krisetid 1930, så ægteparret sig nødsaget til at sælge ejendommen. Plougstrup blev nu arbejdsmand og købte et gammelt hus på *Skøde mark* tæt ved *Fitting* station. Alderen og sygdom gjorde sig til sidst gældende hos begge ægtefæller, og 1962 solgte de huset og flyttede ind på *De gamles Hjem* i *Bække*. Her døde fru Plougstrup 16. maj 1967, 79 år gammel. Hans Peder Plougstrup nedskrev derefter sine minder. Af disse bringer vi nedenstående afsnit:*

Den 18. april 1896 blev jeg konfirmeret i *Grindsted kirke*. Det var en stor dag for mig. Jeg havde fået nyt tøj og nye sko, jeg havde aldrig før haft så pænt tøj. Den brune hoppe blev spændt for kassevognen, og vi kørte til kirken, hvor jeg på kirkegulvet stod som nr. tre. Nu skulle vi så vise, hvad vi havde lært hos præsten. Vi blev afhørt to og to, og det var meget, der blev forlangt af os. Ved konfirmationen kunne jeg udenad Apostlenes gerninger, Jesu lidelseshistorie samt nogle salmer.

Konfirmationsgildet var ikke stort, og det var uden vin og skålen. Gaverne var heller ikke store, de bestod af 75 øre og nogle lommetørklæder. Men jeg var blevet konfirmeret, og det var jeg meget glad for, og jeg tror, jeg var lige så glad for mine små gaver, som konfirmanderne er i dag for de store gaver, der nu gives.

Ja, nu var barndommen forbi, og jeg kunne klare mig selv, og jeg tror også, det var en lettelse for far og mor. Der var nu en mund mindre af den store flok,

der skulle mættes. Jeg skulle nu ud at tjene hele året, og da jeg indtil mit attende år ikke selv kunne bestemme plads eller løn, endsige råde over den løn, jeg tjente, kunne der nok blive en skilling tilovers af min løn til at hjælpe til med derhjemme.

Den 13. april 1896 blev en skæringsdag for mig, jeg skulle nu så småt til at være karl. Mor pakkede mit tøj, og om eftermiddagen vandrede jeg til min nye plads hos Maren og Johannes Elbæk i *Kærbæk*, Ansager sogn, dengang kaldte vi det *Kvie Hede*. Siden den dag har jeg ikke været hjemme mere end to dage ad gangen. Lønningen, jeg skulle have for sommeren, var 70 kr. Ejendommen var et husmandssted, der var ikke andre tjenestefolk end mig. Maren og Johannes havde et barn på 1½ år, desuden boede Marens mor i den vestre ende af huset, hvor der var indrettet soveværelse og stue til hende. Vi gik alle sammen som én stor familie, jeg sov således i samme stue som Maren og Johannes. Langs den ene væg var der to senge, der var adskilt med et højt fodendestykke, ud mod stuen var der stofforhæng, så sengene mindede meget om alkover. Under de to vinduer i stuen var der fast bæk og foran den et langbord.

Besætningen bestod af en hest, en plag, fem køer, to kalve, en griseso samt et par grise. Alt arbejde var vi fælles om, og der var nok af det, både mand og kone var slidere. Jeg kørte meget med hesten, en kraftig rød hest. En dag manden var ude at syne skorstene, han var brandfoged, skulle jeg køre staldgødning ud i heden. Af en eller anden grund blev hesten bange og løb løbsk. Vognen væltede, og jeg lå pludselig oven på sidefjælene. Da jeg kom på benene, var hesten næsten hjemme ved stalddøren. Jeg fik vognen rejst igen, hesten spændt for og fortsatte kørslen. Manden havde stået ovre ved naboen og set det hele. Næste morgen

spurgte han: »Nå, spillede hesten dig et puds i går?« Men samtidig grinede han lidt fedtet, for det var ikke første gang, hesten havde lavet det nummer.

Ved ejendommen var der en mergelgrav. Over mergelen var der muld, sand og ler. Af leret lavede vi den sommer 40.000 mursten, der lige med undtagelse af æltningen blev lavet med håndkraft. Først blev der lidt ned i jorden lavet en æltekule. En stor pæl med store sten udenom blev sat i midten, og i en endnu større kreds blev der også sat sten. Leret fyldtes i rundkredsen, og æltningen foregik med en halv træakselvogn, der for at kunne styres var fastgjort til en træstang, der med den ene ende var fastgjort til midterpælen, og til den anden ende, der ragede ud over yderste stenrække, blev en hest spændt for, og den trak det hele rundt. Leret var meget fedt, klægt, derfor måtte der fyldes 40 børfulde sand i hver kule. Udover at vi havde en stenstryger til at stryge – lave – stenene, gjorde vi selv alt arbejdet. Stenene blev lagt til tørre på jorden i lige rækker, men forinden de var tørre nok til brænding, skulle de vendes, kantes, sættes i revler og til sidst i hus, hvor de stod, til de var tørre nok til brændingen, der foregik i en teglovn. Dermed var arbejdet ikke gjort. Før brændingen skulle der graves tørv, og der skulle lige så mange tørv til brændingen, som der var sten i ovnen. Tørvene gravede vi også selv, og alt ved gravningen foregik med håndkraft. Jeg trillede tørvene fra graven og til tørrepladsen på en kat, det er en lang, lav trillebør, hvorpå der lægges et eller to lag tørv. Tørvene skulle vendes og stuves, før de var tørre nok til at køre hjem og bruges ved murstensbrændingen. Ja, det var et hårdt arbejde begge dele, men det sværeste var den dag, da stenene skulle sættes i ovnen. Jeg satte stenene på en trillebør, manden trillede dem ind i ovnen, hvor en anden mand satte dem. Når ovnen var

fyldt op, blev der tændt ild i den, og der skulle fyres både dag og nat i den uge, fyringen stod på. I den tid, manden skulle sove, var det min tørn at passe fyringen. – Det øvrige arbejde på ejendommen var som andre steder.

Hans Peder Plougstrup.

FÆNGSLET PÅ LUNDERUP

Den rige godsejer *Stephen Nielsen Ehrenfeld* til Endrupholm og Nørholm var siden 1718 og til sin død ejer af *Lunderup* ved Varde. Som fuldmægtig eller ridefoged på gården havde han *Niels Knudsen*, der vist nok er den samme som den *Niels Knudsen*, der 1743–72 var rådmand i Varde, og som i sine sidste år var Vardes eneste magistratsperson. Som fuldmægtig på *Lunderup* havde han tilsyn med fæstegodset. Han fik i 1720-erne at gøre med en ret alvorlig sag.

Lørdag aften den 31. oktober 1722 brændte degnen *Peder Tofts* hus i *Sig* med det meste af hans indbo og midler samt indavlet hø og korn. Det »blev ganske nedlagt i aske, og er stedet desårsag nu øde og bemeldte *Peder Toft* derover geråden i stor armod«. ¹⁾

Det viste sig imidlertid, at branden var påsat, og at brandstifteren, »mordbrænderen«, som det hed i den tids sprog, var en karl, *Oluf Hansen*, der tjente hos en gårdmand i Hornelund. Denne gård hørte til *Lunderups* bøndergods. Og da adeligt herskab havde hals- og håndsret over sine bønder, påhvilede det *Ehrenfeld*, der var adlet kort før, at rejse tiltale og få straffen fuldbyrdet, dvs. det blev overladt ridefogden. Mordbrænderen blev da også arresteret og sat i fængsel på *Lunderup*.

16. november fremstillede *Niels Knudsen* ham på Øster-Nør herreds ting »uden tvang eller fængsel, han